

Constantijn Huygens, *Mijn leven verteld aan mijn kinderen in twee boeken*. Ingeleid, bezorgd, vertaald en van commentaar voorzien door Frans R.E. Blom. Twee delen (Amsterdam: Bert Bakker, 2003) 191 en 628 p. ISBN 90-351-2311-5

De autobiografie die Constantijn Huygens op 82-jarige leeftijd schreef, is geen onbekende voor historici en letterkundigen, maar een goede tekstkritische uitgave ervan was tot nu toe niet voorhanden. Frans Blom maakt dit gemis goed met zijn recente, tweedelige uitgave van dit Latijnse gedicht, waaraan hij een Nederlandse vertaling in proza en een indrukwekkend commentaar heeft toegevoegd. Het eerste deel van deze uitgave bevat de Latijnse tekst en vertaling, met een korte en heldere inleiding over de geschiedenis van Huygens en *Mijn leven*, alsmede een analyse van de wijze waarop Huygens zijn leven tot een levensverhaal maakte en de Latijnse poëzie die hij daarvoor gebruikte. Het tweede deel bevat het commentaar, waarin Blom de bredere historische context geeft van de zaken en de gebeurtenissen die Huygens beschrijft. Tevens licht Blom de manier toe waarop de dichter zichzelf beschrijft, door een vergelijking met andere teksten van Huygens en geschriften van andere personen, waarvan bovendien nog passages zijn opgenomen in de appendix. Ten slotte wordt in het commentaar ook de Latijnse poëzie van *Mijn leven* literair en taalkundig geanalyseerd, tot op woordniveau toe. Niet verwonderlijk dus dat het tweede deel van de uitgave ruim drie keer zoveel bladzijden telt als het eerste deel. Het is met recht een wetenschappelijke uitgave, waarin de historische, letterkundige en classicistische of neo-Latijnse aspecten van de bron aan de orde komen.

Zo wordt de reputatie van Constantijn Huygens uitstekend hooggehouden, en dat zal de dichter tot tevredenheid hebben gestemd. Hij schreef *Mijn leven* immers niet in de laatste plaats om zijn goede naam te onderstrepen en aan zijn nageslacht door te geven. Huygens presenteert zich als de ideale beschaafde man, een volmaakte hoveling en trouwe ambtenaar, die in zijn ledige uren dicht- en muziekkunst op hoog niveau beoefent, zonder dat het hem veel inspanning kost. Huygens wilde echter niet alleen een herinnering nalaten aan zijn nageslacht, hij wilde hen ook tot voorbeeld zijn. De beschrijving van zijn opvoeding en van zijn optreden in de hoogste kringen moeten de nakomelingen leren hoe zij zich in de beschaafde wereld staande kunnen houden, opdat de reputatie van de familie ook in de toekomst gewaarborgd blijft. In dit licht bezien, aldus Blom in de inleiding, draagt de autobiografie bij aan het behoud van het aanzien van de familie, evengoed als bijvoorbeeld het bezit van heerlijkheden of het vervullen van hoge posities aan het hof dat deden.

Mijn leven vertelt in chronologische volgorde over het leven van Huygens vanaf zijn geboorte in 1596 tot aan 1672, het moment waarop Willem III als stadhouder wordt aangesteld en Huygens' zoon diens secretaris wordt. Huygens heeft zijn verhaal in twee boeken verdeeld. Het eerste deel gaat over zijn jeugd, waarin Huygens' bijzondere opleiding aan de orde komt en zijn reizen naar Engeland en Venetië worden beschreven. Het tweede deel van *Mijn leven* bestrijkt het volwassen leven en gaat onder meer over Huygens' diplomatieke missies naar Engeland en Frankrijk, in het laatste geval vanwege de problemen rond Orange, het erfgoed van de stadhouders. In het midden van boek twee staat de chronologie even stil, wanneer Huygens zijn vier kinderen beschrijft. Aan het slot van de autobiografie schetst Huygens een portret van zichzelf en beschrijft hij zijn fysieke gesteldheid en zijn innerlijk. In deze opbouw is duidelijk de invloed van de humanistische autobiografie merkzaam, zoals Blom laat zien: de auteur vertelt eerst zijn *fortuna* en gaat daarna in op zijn *natura*. In het uitstekende

commentaar op de tekst toont Blom dat Huygens meer dan alleen de opbouw van zijn verhaal aan de humanistische en klassieke traditie ontleent.

Huygens autobiografie is geen egodocument waarin onbekende of in andere bronnen onderbelichte aspecten van het leven in de zeventiende eeuw aan de orde komen. *Mijn leven* biedt dan wel een kijk op de geschiedenis vanuit het perspectief van de historische persoon zelf, maar ook dat maakt de autobiografie niet bijzonder. Het is immers niet de enige bron die de dichter heeft nagelaten, maar slechts een van de vele teksten uit zijn omvangrijke schriftelijke nalatenschap, die behalve uit poëzie ook uit diverse egodocumenten bestaat. Het is vooral de manier waarop Huygens zichzelf presenteert die zijn autobiografie interessant maakt, ook in sociaal-historisch opzicht. De wijze waarop Huygens schrijft over zijn jeugd is bijvoorbeeld niet zo zeer een verslag als wel een gids voor een goede opvoeding, waarin hij laat zien over welke kwaliteiten een heer van stand diende te beschikken. Een enkele keer heeft hij de feiten zelfs enigszins verdraaid, zoals Blom laat zien, om van zijn jeugd het ideale voorbeeld van een beschaafde ontwikkeling te maken. *Mijn leven* toont zodoende onder meer het belang van cultureel kapitaal in het sociale leven van de zeventiende eeuw.

Uit de heldenpoëzie zonder held, zoals Huygens zijn autobiografie zeer bescheiden noemt, wordt verder ook duidelijk dat een zelfportret in de zeventiende eeuw in belangrijke mate werd geschilderd door middel van de sociale relaties. Huygens schrijft met trots over zichzelf, maar vooral toch over de vele voorname vrienden die hij had. Vriendschap met de groten, zoals Blom het formuleert, is een essentieel thema in *Mijn leven* en bepalend voor de status die Huygens zichzelf toedicht. Zijn poëzie speelt hierbij een veel minder belangrijke rol, in tegenstelling tot wat we zouden verwachten. De autobiografie van Huygens is dus niet enkel het levensverhaal van een dichter, maar toont, mede dankzij het uitvoerig commentaar van Blom, de vele kanten van een beschaafd sociaal leven en zelfbeeld in de zeventiende eeuw.

Jeroen Blaak,
Erasmus Universiteit Rotterdam

Ursula den Tex, *Anna baronesse Bentinck 1902-1989. Een vrouw van stand* (Amsterdam: Balans, 2003) 220 p. ISBN 90-5018-589-4

De rol van de Nederlandse adel op politiek, economisch en sociaal terrein was na de Tweede Wereldoorlog uitgespeeld. Dat was tenminste de mening van Ursula den Tex aan het begin van haar werkzame leven als journaliste. Als jongste dochter van het echtpaar Den Tex-Bentinck had zij sinds haar puberteit weinig willen weten van haar ouderlijk milieu en ze voelde er zeker niet voor om de traditionele vrouwenrol uit dit milieu op zich te nemen. Bij het ouder worden ging zij echter beseffen dat er toch iets specifiek was met 'de soort'. Maar wat was dat dan en hoe kon ze dat op een overtuigende manier aan latere generaties duidelijk maken?

Een antwoord op die vraag vond ze pas, toen ze zich na haar pensionering ging verdiepen in de egodocumenten van haar moeder. Die documenten beheldden zowel dagboeken, agenda's en brieven, als andere papieren. Bovendien ordende Den Tex nagelaten voorwerpen: van meubilair tot linnengoed en familiezilver.

Met de publicatie van haar boek *Anna baronesse Bentinck 1902-1989* voldoet de schrijfster vervolgens toch aan wat zij als de rol van een adellijke telg beschouwt: iets